

Erdoganyň bolşuna uly gyzyklanma bilen garaýýar

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 25 январа, 2025

Erdoganyň bolşuna uly gyzyklanma bilen garaýýar ERDOGANÝŇ POZISIÝASYNA ULY GYZYKLANMA BILEN GARAŞYLÝAR

Staliniň ölümi bilen SSSR-Hytaý gatnaşyklary bozuldy.

ABŞ Wýetnamdaky goşun bölümlerini çykardy welin, Hytaýda geçiriljek dünýä çempionaty üçin Ýaponiýada garaşyp oturan stol tennisi boýunça amerikan ýyggyndy toparyny 1971-nji ýylyň 1-nji aprelinde ýurduna çagyrdy. Premýer-ministr Çžou Enlaý sportsmenleri we günbatarly žurnalistleriň ýedisini kabul etdi.

“Ping Pong diplomatiýasy ” ady berilen bu gatnaşyk bilen iki ýurduň atasynda gepleşikler geçirilip başlandy. Yzyndan ABŞ söwda embargosyny aýyrdy we Prezident Nikson 1972-nji ýylda Hytaýda resmi saparda boldy. Şeýlelikde:

SSSR-e garşy ABŞ-Hytaý ýaranlygy guruldy. Ýaranlyk SSSR dargaýança dowam etdi.

90-njy ýyllar ABŞ-nyň gegemoniýasy bilen başlady. Ýslamçy radikal toparlaryň özüne hüjüm edendigini bahana edip, ABŞ Yragy we Owganystany basyp aldy. Özbegistanda Hanabat, Gyrgyzystanda Manas-Gansi harby bazalaryny açdy. Aýratynam: ABŞ NATO maskasynda Gündogar Ýewropanyň üstünden Russiýa bakan süýşmäge başlady.

ABŞ-nyň barha artýan harby hereketleri bilen dünýä agalygyny bir elden dolandyryjak bolmaga çytraşmasyny synlap duran Hytaý

onuň Aziýadaky harby bazalaryndan ynjalyksyzlyk duýmaga başlady.

Şeýdibem:

Moskwa bilen Pekin howpsuzlyk boýunça ABŞ-na garşy güýç birikdirdi. 1994-nji ýylyň sentýabrynda «Guruja bilelikdeligi» gurdular. Yzyndan Gazagystanyň, Gyrgyzystanyň, Täjigistanyň goşulmagy bilen 1996-njy ýylyň aprel aýynda-da «Strategik bileleşigi» gurdular.

Hawa, Şanhaý başliginiň gurulmagyna ABŞ-nyň doýdumy-doldumy ýok imperialistik işdäsi sebäp boldy. Şol sebäpli ilki «Serhetýaka zolaklarda harby howpsuzlygyň çuňlaşdyrylmagy ylalaşygyna» gol çekdiler. Yzyndan «Sebitleýin antiterrorizm merkezini» (RATS) gurdular...

• ABŞ-ny RET ETDILER

Şanhaý Hyzmatdaşlygy guramasy (SCO)...

Ýewraziýanyň syýasy, ykdysady we howpsuzlyk guramasy...

Geografik meýdany we ilat sany boýunça Ýewraziýa yklymynyň 70%-ni, dünýä ilatynyň 47%-ni tutýar...

Ýer ýüzüniň nebitiniň 38%-ne, kömüriniň 45%-ne, uranyň 50%-ne eýe..

Global dünýädäki harytlaryň we hyzmatlaryň (GSYIH) 30%-inden gowragyny öndürýär. Özem bu görkezijiler barha ösýär. Çünki oňa agza ýurtlaryň sany köpeliýär.

Yzygiderlilikde Özbegistan, Päkistan, Hindistan, Eýran bu guramanyň hataryna goşuldy.

Üç ýurt – Owganystan, Mongoliýa, Belarus «synçy ýurtlar» bolup gatnaşdy.

Arasynda Türkiýäniň we Azerbaýjanyň bolan ýurdy «dialog şärikdeşi» hökmünde kabul edildi.

ABŞ synçy statusynda gurama ýüz tutdy, emma ret edildi! Galyberse-de, Özbegistan we Gyrgyzystan amerikan harby bazalaryny ýapdy. (Bu kararlar alynanda Özbegistandyr Gyrgyzystanda 2010-njy ýylda «reňkli rewolýusiýa» tolgunşyklarynyň turzulandygyny we şu ýyl Päkistanda Imran hana «mejlis agdarlyşygy» gurnalandygyny ýadyňyza salmak isleýärin!)

Diňe howpsuzlyk däl. Hyzmatdaşlygyň ikinji ähmiýetdäki ugury

ykdysadyýetdi. Meselem: Kapitalyň akysyny gözegçilikde saklamak üçin banklar konsorsiumy ýaly maliýe gatnaşyklarynda «dollar-euro» häkimiýetini soňlandyrmak isleýärler. Putin şeýle diýdi:

«- Indi dünýä finansyndaky monopoliýanyň kemçiligini we ykdysady egoistik syýasatyny aýdyň görüp durus. Global maliýe gurluşynyň üýtgedilmeginde rol oýnamakçydyrys.»

• BIRINJI GEZEK GATNAŞYAR

Gaýtadan soramaga mejbur bolýaryn:

ABŞ näme etdi-de, «Sowuk uruşdaky» hyzmatdaş Hytaýyň Russiýa bilen ýakynlaşmagyna sebäp boldy? Bu aslynda Ukraina-Russiýa urşunyňam jogabyny berýär. ABŞ-nyň agressiwligi garşydaşlaryny biri-birine ýakynlaşdyrýar. Birmeňzeş ýagdaý Ýewropa bileleşigi üçinem şeýle. Mysal üçin:

Ýewropa parlamenti 2016-njy ýylyň 21-nji noýabrynda biragyzdan ses alyp, Türkiýe bilen gepleşiklerini eliniň tersine geçirdi. Ýagny, «15-nji iýul» FETÖ agdarlyşygyndan soňra!

Bu karardan soň Erdoganam öz gezeginde, eger Şanhaý Hyzmatdaşlygy guramasy Türkiýäniniň doly agzalygyny kabul etse, Ýewrobileleşige agzalyga talaşgärligi gaýtadan gözden geçirjekdigini mälim etdi. Bu çykyşdan iki gün soň Şanhaý Hyzmatdaşlygy guramasy Türkiýä energetika klubynyna 2017-nji ýyl boýunça başlyklyk etmegi ynandy. Munuň özi Türkiýäni gurlany bäri doly agzalyk statusy bolmazdan kluba ýolbaşçylyk eden birinji ýurt etdi!

Şindizem... Ýurdumyzda kejeňeklik bilen Günbatar, NATO, ÝB ýaranlygyndan söz açýanlar bar. Eýsem dünýäde täze polýuslar emele gelýär.

Jemläp aýdar bolsam:

Düýn Özbegistanyň Samarkant şäherinde Şanhaý Hyzmatdaşlygy guramasyna girýän ýurtlaryň döwlet baştutanlarynyň geňeşiniň ýygnanşygy başlady. Bu ýygnanşyga birinji gezek gatnaşýan Erdoganyň ABŞ-nyň döreden Taýwan, Päkistan konfliktleri babatda neneň-niçik boljagyna uly gyzyklanma bilen garalýar. Ol ABŞ-nyň «troýa aty» bolarmy ýa-da Şanhaý Hyzmatdaşlygy

guramasynyň ynamyny gazanar? Göreris...

Soňky gezek şuny soramagyma idin beriň:

Türkiýede 2023-nji ýylda bolmagyna garaşylýan saýlawlar
Günbatar-Ýewraziýa garpyşygyna-da sahna bolarmyka?

Haýsy partiýa haýsy polýusda?

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 16.09.2022 ý. Publisistika